

Voorstellen ombuigingen Kadernota 2026

Samen komen tot een robuuste meerjaren begroting.

1. Voorwoord

Voor u ligt de eerste stap op weg naar de kadernota 2026. De kadernota 2026 zal richting gevend zijn voor de route naar een robuuste meerjaren begroting waarvan het bestuursakkoord ‘’Goed leven in elke kern’’ de basis blijft.

Bij het opstellen van het bestuursakkoord werd reeds onderkend dat plannen maken voor de toekomst een vooruitblik is waarvan niet zeker aan te geven is hoe deze zal gaan verlopen. We moeten constateren dat de veranderingen en de complexiteit van de opgaven in een snel tempo blijven toenemen. Op dit moment is vooral de voortdurende onzekerheden op financieel vlak hetgeen directe gevolgen heeft voor het invullen van onze taken als gemeente.

Deze ontwikkelingen vragen om wendbaarheid en veerkracht van onze organisatie. Dit blijft vragen om inzicht met daarnaast daadkrachtig en slagvaardig keuzes durven maken. Echter is het streven om, hetgeen waar we voor staan, onze ambitie vast te houden. De ambitie richt zich op die stip heel ver op de horizon waarbij we samen willen blijven investeren in de samenleving van Eijsden-Margraten.

We staan voor het moment om samen een keuze te maken om financieel een toekomstbestendige begroting te kunnen opstellen. In een tijd waarin het gemeentefonds waaruit wij onze middelen vanuit het Rijk ontvangen onder druk staat is het onze taak om samen te zorgen voor robuust financieel beleid waarin we financieel tegen een spreekwoordelijk stootje kunnen en er toch ruimte blijft voor initiatieven.

In bijgaand document wordt inzichtelijk gemaakt waar mogelijkheden zijn binnen de beleidsvrijheid die wij als gemeente hebben. Door het maken van keuzes zorgen we samen voor een begroting die in evenwicht is, tegen een stootje kan en daarnaast nog ruimte biedt voor initiatieven.

2. Waar komen we vandaan en onze actuele financiële positie.

In onderstaand overzicht is weergegeven welke begrotingssaldo er bij de 1e burap was en welke maatregelen er reeds zijn genomen binnen de organisatie en het sociaal domein.
Hierin zitten onder andere verwerkt:

- Technische doorrekening van inflatie investeringen
- Genomen besluiten binnen het sociaal domein in 2024 waaronder de bijstelling van de budgetten WMO, Jeugd en eveneens de werkbudgetten.
- Genomen college besluiten in 2025 zoals onder andere extra middelen voor wegen en peuter VVE.

	2026	2027	2028	2029
Startsaldo begroting na 1e Burap 2024	**€ -5.106.000**	**€ -5.058.000**	**€ -5.058.000**	**€ -5.058.000**
Technische doorrekeningen	990.000	1.019.000	1.282.000	1.282.000
Bijstellingen budgetten afdelingen	379.000	229.000	-372.000	-372.000
Aanpassing n.a.v. eerste ronde kerntaken discussie	541.000	553.000	565.000	565.000
Aanpassingen n.a.v. uitwerking scenario's	1.159.000	1.236.000	1.402.000	1.402.000
Saldo begroting 2025 na bovenstaande wijzigingen	**€ -2.037.000**	**€ -2.021.000**	**€ -2.181.000**	**€ -2.181.000**
Bijstelling 1e burap 2025 (wegen, peuter VVE en overig)	€ -580.078	€ -378.384	€ -422.538	€ -422.538
Startsaldo begroting 2026	**€ -2.617.078**	**€ -2.399.384**	**€ -2.603.538**	**€ -2.603.538**

In bovenstaande startsaldo zitten nog niet:

- De decembercirculaire 2024
- Een bedrag voor de cao ontwikkeling gemeente ambtenaren.
- De ontwikkelingen van onder andere de financiële impact van de verbonden partijen.
- De mei circulaire 2025.
- Herberekening van de kapitaalslasten.
- Autonome ontwikkelingen.

Daarnaast is het van belang om de toekomstige ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het integraal huisvestingsplan sport en het integraal huisvestingsplan onderwijs, het zwembad en de ontwikkelingen met betrekking woningbouw niet uit het oog te verliezen.

3. Hoe kunnen we tot keuzes komen?

Voor het maken van overwegingen hebben we gebruik gemaakt van het rapport Adviesrapport Beleidsvrijheid geduid van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). De reden hiervoor is dat het rapport op een objectieve manier beleidsvrijheid omschrijft die wij als gemeente hebben. Beleidsvrijheid gaat om de mogelijkheden van decentrale overheden om zelf te kunnen beslissen over de inzet van hun middelen. Decentrale overheden voelen zich daarin vaak beknot. Er is voortdurend discussie over de mate van beleidsvrijheid van decentrale overheden. Dat is onvermijdelijk. Het zorgt voor dynamiek. Het houdt overheden onderling scherp over de vraag welke taken, hoe en door wie het meest democratisch en doelmatig kunnen worden uitgevoerd.

In de financiële verhoudingen komt de mate van beleidsvrijheid vooral tot uiting in de uitgaven op de beleidsterreinen: cultuur en ontspanning, infrastructuur en gebiedsontwikkeling, en economische aangelegenheden. Goed voor ongeveer een derde deel van het gemeentefonds. Voor de andere beleidsterreinen - met name die gericht zijn op sociale voorzieningen, het waarborgen van de kwaliteit van het openbaar bestuur of openbare veiligheid - geldt dat de beleidsvrijheid beperkt is. Er is geen absoluut objectieve maat voor het vaststellen voor de mate van beleidsvrijheid. Wel kan inzichtelijk gemaakt worden welke factoren de mate van beleidsvrijheid bepalen.

Een eerste is de Wet- en regelgeving (formele beleidsvrijheid). De financiële verhoudingen dienen in de eerste plaats de politiek bestuurlijke keuzes te volgen zoals die in wet- regelgeving zijn vastgelegd. Het traditionele, juridische, scherpe onderscheid tussen autonomie en medebewind volstaat daarbij niet als grondslag voor de bekostiging van decentrale taken. Wet- en regelgeving bepalen met name de taak en de beleidsdoelen. Bij de taak gaat het er om wat voor het bereiken van beleidsdoelen moet worden gedaan.

De mate waarin de gemeente vrij haar beleidsdoelen en daarmee verbonden taak kan vaststellen, wordt bepaald door de mate waarin een gemeente:

- zelf aanvullende regels kan stellen;
- gehouden is aan uitvoeringsregels of regels over besluitvorming;
- vrij is te kiezen in samenwerking.

Dit kan per beleidsterrein variëren van geheel vrij, wenselijk, dwingend tot verplicht. Naarmate de beleidsvrijheid minder ruim is luistert de verdeling nauwer.

De tweede is de maatschappelijke acceptatie van verschillen. Naarmate de formele beleidsvrijheid groter is, is de invloed van de maatschappelijke acceptatie op de ervaren beleidsvrijheid groter. Maatschappelijke opvattingen over in hoeverre uitkomsten van het beleid mogen verschillen, bepalen de ervaren beleidsvrijheid. Bij de maatschappelijke acceptatie van verschillen tussen gemeenten gaat het primair om beginselen van gelijkheid en rechtszekerheid. Het is uiteindelijk een politieke weging of en in welke mate met de maatschappelijke acceptatie rekening moet worden gehouden bij de verdeling van middelen.

Op impliciete wijze houdt de huidige verdeling van het gemeentefonds overigens al rekening met de maatschappelijke acceptatie doordat bij de verdeling vergelijkbare gemeenten onderling worden vergeleken. Het uitgangspunt is immers dat vergelijkbare gemeenten in staat moeten zijn hetzelfde voorzieningenniveau te kunnen bieden. Dit omdat grote verschillen in voorzieningencapaciteit bestuurlijk en maatschappelijk niet worden geaccepteerd.

Als laatste is er de financiële beleidsvrijheid die staat onder druk en relatief beperkt is. Slechts een beperkt deel van de gemeentelijke uitgaven volgt uit volledig autonome beleidskeuzes. Het overgrote deel van de uitgaven vloeit voort uit politiek bestuurlijke keuzes, zoals die in nationale wet- en regelgeving zijn vastgelegd en/of uit rijksbeleid volgen. Een substantieel deel vloeit voort uit de keuze van gemeenten om vooral niet anders te zijn dan andere Nederlandse vergelijkbare gemeenten.

Wij hebben het adviesrapport beleidsvrijheid geduid gebruikt om voorstellen aan te bieden door de beleidsvrijheid van onze begroting te analyseren en te bepalen waar onze gemeente minder verplicht is te handelen. Het rapport heeft hierbij ondersteund bij het identificeren van beleidsvelden waar flexibiliteit is, waardoor een keuze kan genaakt worden om minder te besteden aan onderdelen van de begrotingsprogramma's, zonder wettelijk in conflict te komen.

4. Doel van het maken van deze keuzes?

Ombuigen zou niet het doel moeten hebben om simpelweg de gemeentelijke begroting sluitend te maken, maar moeten worden ingezet als middel om financiële ruimte te creëren voor toekomstige opgaven. We staan naast complexe uitdagingen zoals de groeiende vraag naar zorg en welzijn ook voor de opgaven om komende jaren te investeren in woningbouw. Het is essentieel om niet alleen naar de korte termijn te kijken, maar ook naar de lange termijn behoeften van onze gemeente.

Door nu weloverwogen om te buigen, kan er ruimte gecreëerd worden om in de toekomst noodzakelijke investeringen te doen. Dit zorgt ervoor dat de gemeente niet alleen haar huidige financiële situatie beheersbaar houdt, maar ook voorbereid is op de opgaven die op haar afkomen. Het doel is om strategisch te zorgen voor een robuuste financiële basis voor de uitdagingen van de toekomst.

Om dit doel te bereiken is het voorstel om te streven naar een positief saldo van € 500.000.

5. Voorstellen ingedeeld per dimensie.

In onderstaande bullits wordt toegelicht op welke wijze voorstellen worden gepresenteerd waarbij ze zijn opgebouwd uit verschillende dimensies, die elk hun eigen impact hebben op de samenleving en de publieke middelen. Hieronder worden de belangrijkste onderdelen toegelicht.

- **Administratieve maatregelen**
  We starten met een aantal voorstellen die wij omschrijven als administratieve maatregelen. Deze voorstellen komen voort uit voortschrijdend inzicht enerzijds en anderzijds voorstellen waarbij een stellingname is genomen over financiële gevolgen zorg op basis van het rapport van Ark.
  De genoemde voorstellen hebben geen gevolgen voor onze burgers.
- **Efficiëntieverbeteringen**
  Een twee dimensie in de voorstellen betreft efficiëntieverbeteringen. Hierin zijn voorstellen vanuit de organisatie aangedragen waarbij in de toekomst zaken efficiënter worden georganiseerd.
  De genoemde voorstellen hebben beperkte gevolgen voor onze burgers.
- **Maatschappelijke opgaven**
  Wat overblijft nadat de administratieve en efficiënte maatregelen zijn doorgevoerd en de lasten zijn verhoogd, zijn de maatschappelijke opgaven. Dit betreft belangrijke gebieden waar wij als gemeente in willen blijven investeren. Hoewel deze maatschappelijke opgaven cruciaal zijn voor onze samenleving, staan de middelen voor deze domeinen onder druk. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om thema's zoals subsidies, het beheer van onze openbare ruimte, wegen en de wijze waarop wij communiceren met onze burgers.
- **Lastenverzwaring voor burgers**
  Een derde dimensie betreft verzwaring van de lasten voor burgers. Dit in de vorm van hogere belastingen.
  De verzwaring van de lasten heeft direct financiële gevolgen voor onze burgers.

Genoemde dimensies maken het mogelijk om een gedegen afweging te maken waarbij inzichtelijk is dat administratieve maatregelen en efficiëntieverbeteringen de minste impact hebben voor onze burgers, maar we ook begrijpen dat er ook keuze gemaakt moeten worden waarvan de impact niet alleen financieel is, maar ook sociaal en maatschappelijk gevoeld zal worden door de burgers.

Effect op het actueel begrotingssaldo na doorvoeren administratieve en efficiency maatregelen.

	2026	2027	2028	2029
Startsaldo begroting 2026	**€ -2.617.078**	**€ -2.399.384**	**€ -2.603.538**	**€ -2.603.538**
Bekende impact december circulaire	€ 440.954	€ 516.269	€ 594.225	€ 594.225
Geschatte impact cao onderhandelingen	€ -350.000	€ -350.000	€ -350.000	€ -350.000
Begrotingssaldo na cao en dec circulaire 2024	**€ -2.526.124**	**€ -2.233.115**	**€ -2.359.313**	**€ -2.359.313**
Administratief	**€ 1.492.000**	**€ 1.492.000**	**€ 1.492.000**	**€ 1.492.000**
Inboeken extra middelen vanuit het Rijk n.a.v. het rapport van Ark	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
Boekhoudkundig aanpassen van de restwaarde gemeentelijke gebouwen	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000
Econocom	€ 118.000	€ 118.000	€ 118.000	€ 118.000
Bijstelling leges inkomsten	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Aftoppen dotatie Landschapsfonds	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Vrijval budget 2027-2028 advieskosten opstellen nota Landbouw	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Vrijval kosten inhuur duurzaamheid	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Stopzetten beheer gemeentelijk wifi-netwerk Eijsden-Margraten t.b.v. recreatief verkeer op het water	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000
Efficiency	**€ 624.090**	**€ 624.090**	**€ 624.090**	**€ 624.090**
Doelmatiger inzetten en anders organiseren binnen de ambtelijke organisatie.	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000
Salariskosten ten laste brengen van projecten	€ 122.000	€ 122.000	€ 122.000	€ 122.000
Bijstellen opleidingsbudget en reis en verblijfskosten	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Voordeel op de nieuwe afgesloten verzekering voor afdekking WGA	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Sluiten Servicepunt Eijsden	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Stopzetten subsidies erfgoed	€ 30.150	€ 30.150	€ 30.150	€ 30.150
Stopzetten gemeentelijke bijdrage exploitatie Monumentenwacht	€ 11.940	€ 11.940	€ 11.940	€ 11.940
Begrotingssaldo na verwerking administratieve en efficiency maatregelen	**€ -410.034**	**€ -117.025**	**€ -243.223**	**€ -243.223**

Mogelijkheden met een maatschappelijke impact.

	2026	2027	2028	2029
Maatschappelijk	**€ 893.800**	**€ 893.800**	**€ 893.800**	**€ 893.800**
Geen nieuwe aanplant van bomen binnen het bestaande areaal	€ 370.000	€ 370.000	€ 370.000	€ 370.000
Aanpassen wegenbeleidsplan	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Vrijval budget ten behoeven ad-hoc activiteiten	€ 46.500	€ 46.500	€ 46.500	€ 46.500
Stopzetten beheersubsidie van de begraafplaatsen	€ 41.000	€ 41.000	€ 41.000	€ 41.000
Aanpassen voorlichting weekblad de Etalage	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Vrijval uitvoeringsbudget participatie gemeentelijke kernen	€ 27.300	€ 27.300	€ 27.300	€ 27.300
10% minder subsidies voor kunst en cultuur	€ 24.595	€ 24.595	€ 24.595	€ 24.595
Vrijval budget voor het plaatsen c.q. vervangen van Informatieborden bij landschappelijke monumenten	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000
Vrijval budget voor kleine lokale initiatieven	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000
Vermindering onkruidbestrijding	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Verminderen gemeentelijke bijdrage CNME-budget	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
10% minder subsidies voor harmonieën en fanfares	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Aanpassen schoffelbeurten onderhoud plantsoenen MTB	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Vrijval budget promotie van fiets- en wandelroutes	€ 14.500	€ 14.500	€ 14.500	€ 14.500
Geen vervanging van afgekeurde speeltoestellen	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Terugbrengen aantal veegbeurten van de goten langs de wegen	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000
Kunstgrasvelden Eijsden vervangen door regulier gras	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
10% minder subsidies voor welzijn	€ 9.905	€ 9.905	€ 9.905	€ 9.905
10% minder subsidies voor sport	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
Schrappen van de investering aanleg parkeerplaatsen Natura 2000 gebieden	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
Verminderen cittaslow-activiteiten	€ 4.500	€ 4.500	€ 4.500	€ 4.500
Door de fracties aangedragen ideeën	€ -	€ -	€ -	€ -
Lastenverzwaring	**€ 1.544.000**	**€ 1.088.000**	**€ 922.000**	**€ 736.000**
Inzetten onbenutte belastingcapaciteit door verhoging van de belastingen	€ 1.500.000	€ 1.000.000	€ 790.000	€ 560.000
Aanpassen toeristenbelasting	€ 44.000	€ 88.000	€ 132.000	€ 176.000
Totaal voorstellen maatschappelijk en lasten verzwarend	**€ 2.437.800**	**€ 1.981.800**	**€ 1.815.800**	**€ 1.629.800**
Beoogd saldo begrotingsruimte	**€ 500.000**	**€ 500.000**	**€ 500.000**	**€ 500.000**
Benodigde keuzes uit maatschappelijk en lasten verzwarend	**€ 910.034**	**€ 617.025**	**€ 743.223**	**€ 743.223**